

บทที่ 1

บทนำ

X ที่มา
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ถนนคนเดิน (Walking Street) เป็นหนึ่งในแนวคิดการพัฒนาเมือง และกำหนดการใช้พื้นที่เมืองสอดคล้องกับวิถีชุมชนซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาและใช้พื้นที่เมือง หลายประเทศได้ใช้ถนนคนเดินเป็นแหล่งแสดง ศิลปวัฒนธรรม และส่งเสริมการท่องเที่ยว (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2545ก, หน้า 1)

ในประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ได้ริเริ่มและให้ศูนย์วิจัยและพัฒนาการจราจรและขนส่ง มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีดำเนินการ “โครงการปิดถนนเพื่อประหยัดพลังงาน ลดมลพิษ และส่งเสริมการท่องเที่ยว” รัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท. ดร. ทักษิณ ชินวัตร มีนโยบายสนับสนุนกับแนวคิดดังกล่าว จึงได้ดำเนินการโครงการปิดถนนคนเดินที่สีลม ระหว่างวันที่ 18 พฤศจิกายน ถึง 31 ธันวาคม 2544 เวลา 12.00 – 24.00 น. ทุกวันอาทิตย์ ภายใต้แนวคิดที่ว่า “7 มหัตถรรพ์ที่สีลม” [มีวัตถุประสงค์สำคัญ 3 ประการคือ 1) ประหยัดพลังงาน ให้คนหันมาเดินทางด้วยการเดินเท้าและใช้ระบบขนส่งมวลชน 2) ลดมลพิษจากการจราจรและ 3) ส่งเสริมการท่องเที่ยว] จากการดำเนินการปิดถนนคนเดินที่สีลมได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากประชาชน พบว่า ประชาชนพอใจในแนวคิดของโครงการถนนคนเดินในระดับที่สูงด้วยค่าเฉลี่ย 7.41 จากคะแนนเต็ม 9 คะแนน และมีผู้ที่กล่าวว่าชอบแนวคิดนี้ถึงร้อยละ 90 (รัชชชัย เหล่าศิริหงษ์ทอง, ปราโมทย์ เต็มเจริญและสุชาติ ภัทรมนีกุล, 2545, หน้า 144) ทำให้ [แนวคิดดังกล่าวถูกนำไปใช้เป็นแนวทางปฏิบัติทั้งในเขตกรุงเทพมหานครฯ เช่น ถนนคนเดินที่ถนนพระอาทิตย์ ถนนข้าวสาร และได้ขยายโครงการถนนคนเดินมาสู่จังหวัดใหญ่ตามส่วนภูมิภาค อันได้แก่ ถนนคนเดิน ภูเก็ต นครราชสีมา พัทยา และเชียงใหม่]

ครั้งที่ 1 กิจกรรมชื่อ “เปิดโลกสีเขียว” ครั้งที่ 2 กิจกรรมชื่อ “พลังกายพลังใจ” ครั้งที่ 3 กิจกรรมชื่อ “ถนนสายดนตรี” ครั้งที่ 4 กิจกรรมชื่อ “เส้นสายลีลา” ครั้งที่ 5 กิจกรรมชื่อ “ของฝากจากใจ” ครั้งที่ 6 กิจกรรมชื่อ “สี่ต้นหมื่นต้น” ครั้งที่ 7 กิจกรรมชื่อ “สุขสันต์ปีใหม่”

โครงการถนนคนเดินในจังหวัดเชียงใหม่ ได้เริ่มครั้งแรกในวันอาทิตย์ที่ 3 กุมภาพันธ์ ถึงวันอาทิตย์ที่ 7 เมษายน 2545 พื้นที่ดำเนินการ คือ “ถนนท่าแพ” อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งถือเป็นถนนเศรษฐกิจของจังหวัดเชียงใหม่ มีประวัติความเป็นมาที่ยาวนาน โดยปิดถนนตั้งแต่สี่แยกวัดอุปคุตถึงลานประตูท่าแพซึ่งมีความยาวประมาณ 950 เมตร ระหว่าง 09.00 น. - 24.00 น. ในทุกวันอาทิตย์ โดยใช้ชื่อโครงการว่า “โครงการปิดถนนเพื่อประหยัดพลังงาน ลดมลพิษ และส่งเสริมการท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่” ภายใต้กิจกรรมชื่อ “10 มหัศจรรย์ล้านนาที่ท่าแพ” (10 Wonders of Lanna @ Tha Phae)² กำหนดกิจกรรมในแต่ละสัปดาห์ โดยการนำขนบธรรมเนียมประเพณีที่งดงามของล้านนามาเป็นหัวใจในการนำเสนอ ขณะเดียวกันก็สอดแทรกการรณรงค์ในเรื่องการประหยัดพลังงาน การลดมลพิษ และส่งเสริมการท่องเที่ยวไปในกิจกรรมพื้นฐาน (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2545ก, หน้า 3) โครงการถนนคนเดินบนถนนท่าแพในครั้งนี้ ประสบความสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ในแง่ของการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลอันได้แก่ ประหยัดพลังงาน ลดมลพิษ พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อม และตอบสนองการท่องเที่ยว ในแง่ของการตอบรับที่ดีจากประชาชนและนักท่องเที่ยว โดยในช่วงการจัดกิจกรรม 10 สัปดาห์แรกสามารถลดมลพิษได้ถึงร้อยละ 25-40 มีผู้เข้าเที่ยวชมถึงประมาณสัปดาห์ละ 90,000 คน มีเงินหมุนเวียนบนถนนท่าแพถึง 150 ล้านบาท กลุ่มผู้ประกอบการมีรายได้จากการจำหน่ายสินค้าในโครงการเพิ่มขึ้น และมีกำไรเพิ่มขึ้น ส่วนใหญ่พึงพอใจต่อการจำหน่ายสินค้า (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2545ก, หน้า 7-8)

จังหวัดเชียงใหม่ได้เล็งเห็นถึงประโยชน์ และความสำคัญของโครงการถนนคนเดินดังกล่าว จึงได้ร่วมกับเทศบาลนครเชียงใหม่และภาคเอกชนดำเนินการต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) ส่งเสริมให้เกิดถนนคนเดินที่ยั่งยืนในเขตจังหวัดเชียงใหม่ เพื่อช่วยให้มีแหล่งกิจกรรมที่จะส่งเสริมคุณภาพชีวิต คุณภาพเมืองให้ดีขึ้น 2) เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและเห็นความสำคัญในการประหยัดพลังงาน และลดมลพิษ 3) เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชน และส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ถนนท่าแพเป็นถนนคนเดินที่ยั่งยืน ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการ ส่วนท้องถิ่น และขอความร่วมมือจากภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการแสดง ตลอดจนให้ชาวชุมชนท่าแพ ประชาชนทั่วไป เข้ามาค้าขายได้อย่างเสรี (โดยห้ามไม่ให้มีการปิ้งย่างอาหารที่สร้างมลพิษ) ซึ่งเน้นกิจกรรมสาธิตที่สอดคล้องกับแนวคิดหลักของความ

² ครั้งที่ 1 ชื่องาน "งามตามบุปผชาติ" ครั้งที่ 2 ชื่องาน "งามภาพวาดศิลปะ" ครั้งที่ 3 ชื่องาน "งามคำหัตถกรรม" ครั้งที่ 4 ชื่องาน "งามสระกาญจนาภิเษกศิลป์" ครั้งที่ 5 ชื่องาน "งามถิ่นศศิธรกรรม" ครั้งที่ 6 ชื่องาน "งามล้ำลิ้นคน" ครั้งที่ 7 ชื่องาน "งามพลพร้อมปัญญา" ครั้งที่ 8 ชื่องาน "งามรสอาหารเมือง" ครั้งที่ 9 ชื่องาน "งามเรื่องรัตนกรพิงค์" ครั้งที่ 10 ชื่องาน "งามจริงถิ่นไทยงาม"

มหัศจรรย์ในแต่ละสัปดาห์ เป็นกิจกรรมที่เน้นความเป็นพื้นเมืองหรือวัฒนธรรมของเชียงใหม่ ส่วนกิจกรรมสันตนาการ เป็นการละเล่นหรือกิจกรรมข้างถนนได้เปิดโอกาสให้ศิลปินอิสระ ประชาชน และเยาวชนได้มีส่วนร่วมแสดงด้วย (สำนักงานจังหวัดเชียงใหม่, 2545ข, หน้า 1-7)

ผลการดำเนินงานโครงการถนนคนเดินในระยะที่สอง จากการสำรวจความคิดเห็นของผู้อาศัย ผู้ประกอบการ บนถนนคนเดินท่าแพ ต่อโครงการถนนคนเดิน พบว่า ด้านมลพิษทางอากาศ และการจราจร ในวันที่มีการปิดถนนคนเดินสภาพอากาศดีขึ้น มลพิษด้านฝุ่นละอองลดลง สภาพการจราจรโดยรวมไม่ติดขัด ด้านเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว พบว่า เป็นการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยว และเผยแพร่สินค้า "หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์" และเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้อาศัยอยู่บริเวณถนนท่าแพ และชุมชนต่างๆ ได้นำสินค้ามาขายทำให้มีเงินหมุนเวียนบนถนนท่าแพและเพิ่มรายได้ให้กับประชาชน ชุมชนต่างๆ ด้านความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ต่อตนเองและสังคม พบว่า เป็นการอนุรักษ์และสืบสานขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรม ร้อยละ 23.77 รองลงมาในเรื่องช่วยลดมลพิษ ร้อยละ 21.90 และช่วยเพิ่มรายได้และส่งเสริมอาชีพร้อยละ 19.86 ด้านผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน พบว่า มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันร้อยละ 49.76 เหตุผลเพราะการจราจรติดขัด ทำให้การเข้า-ออกไม่สะดวก การจอดรถกีดขวางทางจราจร ขยะมูลฝอย รองลงมามีความคิดเห็นว่า ไม่มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตประจำวันร้อยละ 48.33 (เทศบาลนครเชียงใหม่, 2545ก, หน้า 3-9)

เนื่องจากด้านคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการจากโครงการถนนคนเดินท่าแพ ยังไม่มีการศึกษาวิจัย ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการ เนื่องจากคุณภาพชีวิตเป็นวัตถุประสงค์หลักข้อหนึ่งในการดำเนินโครงการจึงเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญยิ่งของความสำเร็จของโครงการ ซึ่งมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาวางแผนพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโครงการถนนคนเดินท่าแพและถนนคนเดินในที่อื่นๆ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบของโครงการถนนคนเดินท่าแพ จังหวัดเชียงใหม่ ต่อคุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการในโครงการถนนคนเดินถนนท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ /

ปัญหาในการศึกษา

คุณภาพชีวิตของผู้ประกอบการในโครงการถนนคนเดินท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัด
เชียงใหม่ เป็นอย่างไร

ประโยชน์ที่ได้รับจากการศึกษา

ใช้ประกอบการวางแผนปรับปรุงโครงการถนนคนเดินท่าแพให้เหมาะสมกับผู้ประกอบการ
และเสนอแนะให้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานขั้นต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved